

YENİ MEZUN GENÇLERİN İSTİHDAMI VE SOSYAL ETKİ ANALİZ RAPORU

Mart 2020

ilk fırsat
SEVKET SABANCI VİZYONUyla

esas
sosyal

Esas Sosyal, sürdürülebilir toplumsal gelişme yaratmak amacıyla gençler ve istihdam alanında Türkiye'deki üniversiteden yeni mezun olan gençlerin istihdama katılımının artması için sosyal yatırımlar yaparak bu konuda öncülük ediyor. 2014'ten bu yana hane halkı, odak grubu, ikincil veri analizi, gençler ve onların mentor ve yöneticilerle yapılan etki analizleri dahil, birçok farklı metot kullanılarak 30'a yakın araştırma yapıldı. Tüm bu çalışmalarla, Türkiye'deki yeni mezun genç işsizliğinin durumu, nedenleri ve uygulanan bazı çalışmalarda ortaya çıkan etkileri analiz edildi.

En yeni çalışma, Bilkent Üniversitesi iş birliği ile yapılan iki araştırmadır.* Araştırmalardan ilki, Türkiye'deki eğitilmiş genç işsizliği ve daha az bilinen üniversitelerden mezun gençlerin iş hayatına atılma konusunda yaşadıkları zorluklarla ilgilidir. Diğeri ise yeni mezunlarının işe geçişlerini destekleyen İlk Fırsat Programı'nın katılımcılar üzerindeki etkilerini ölçümlemek amacıyla yapılan etki analizi araştırmasıdır.

* Esas Sosyal İlk Fırsat Programı Demografi Projesi, Yüksek Öğrenim ve İstihdam, Doç. Dr. Çağla Ökten - Dr. Öğr. Üyesi Pelin Akyol, Bilkent Üniversitesi Aralık 2019

TÜRKİYE'DE YENİ MEZUN
GENÇLERİN İŞSİZLİĞİ HAKKINDAKİ
ARAŞTIRMA SONUÇLARI

Yükseköğrenim mezunlarının sayısı dünyada hızla artmaktadır. 2018 yılında Avrupa Birliği (AB) 28 ülkelerinin 20-34 yaş nüfusunun yüzde 40,7'si yüksekokul, üniversite veya üstü mezunu olmuştur. Bu nüfustaki yükseköğrenim mezuniyet oranı 2008-2018 döneminde 9,6 puanlık bir artış göstermiştir. Türkiye'de bu yaş grubu yükseköğrenim mezuniyet oranı 2008 yılında yüzde 12,8 iken 2018 yılında yüzde 31,3'e çıkararak 18,5 puanlık yüksek bir artış göstermiştir. Türkiye'deki yükseköğrenim mezuniyet oranlarında görülen artışın önemli sebeplerinden biri 2006-2008 yılları arası yeni açılan 41 kamu üniversitesi ile birlikte üniversite kontenjanlarında yüzde 60 oranındaki artıştır.

Türkiye'de yükseköğrenim mezun sayısındaki hızlı artış beraberinde bu gençlerin işgücü piyasasındaki durumlarını gündeme getirmektedir. Bu araştırma, Türkiye'de yükseköğrenimden yeni mezun olmuş gençlerin işgücü piyasasındaki durumlarını araştırmayı hedeflemektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Hane Halkı İşgücü Anketleri kullanılarak 22-27 yaş grubundaki gençlerin eğitim ve istihdam durumları, kadın/erkek, yükseköğrenim/lise kırılımında, 2004-2018 yılları için analiz edildi. Bu çalışmanın ikinci bir amacı da İlk Fırsat Programı'nın hedef üniversiteleri (daha az bilinen devlet üniversiteleri) mezunları ile University Ranking by Academic Performance (URAP) sıralamasında daha yüksek sırada yer alan diğer üniversiteler mezunları arasındaki istihdam, işsizlik ve gelir farklarını araştırmaktır. Bunun için İPSOS Araştırma Şirketi anket verileri (Esas Sosyal için yapılan bir araştırma) ve KONDA Araştırma Şirketi Eğitim Sisteminin Yapısı ve Beklentiler anket verileri kullanılmıştır. Ayrıntılı raporlar www.esassosyal.org'da bulunmaktadır.

TÜRKİYE'DE YENİ MEZUN GENÇLERİN İŞSİZLİĞİ HAKKINDAKİ ARAŞTIRMA SONUÇLARI

1 Türkiye'de üniversite mezunlarının sayısı hızla artarken istihdam oranları azalıyor.

Türkiye'de genç nüfusta yükseköğrenim mezunlarının sayılarının hızla arttığı, buna mukabil üniversiteli istihdam oranının azaldığı görülüyor. 20-34 yaş grubunda yükseköğrenim mezuniyet oranı 2008 yılında yüzde 12,8 iken bu oran 2018 yılında ortalama yüzde 31,3'e çıkarak 18,5 puanlık bir artış göstermiştir. Avrupa Birliği (AB) ülkelerindeki 20-34 yaş aralığındaki yeni mezunların yüzde 85'i çalışırken Türkiye'de bu oran yüzde 65 seviyesindedir. 2013-2018 yılları arasında genç yükseköğrenim mezunlarının istihdam oranında AB ülkelerinde artış görülürken Türkiye'de aynı dönemde hem erkeklerde hem de kadınlarda istihdam oranları azalmıştır.

20-34 yaş grubunda yükseköğrenim mezuniyet oranı

2008	2018
12,8	31,3

20-34 yaş grubunda çalışan yeni mezun oranı

AB ülkeleri	Türkiye
%85	%65

TÜRKİYE'DE YENİ MEZUN GENÇLERİN İŞSİZLİĞİ HAKKINDAKİ ARAŞTIRMA SONUÇLARI

2 İşsizlik oranında en büyük artış mühendislik ve sosyal bilimler mezunları arasındadır.

İş gücü piyasasında mezun olunan bölümlere göre ciddi farklılıklar bulunuyor. Buna göre sosyal bilimler alanında hem erkek hem de kadın işsizlik oranlarının son beş yılda arttığı gözlemleniyor. Erkeklerde özellikle mühendislik alanındaki işsizlik oranında dikkat çekici bir artış bulunuyor. 2013'te yüzde 14 olan bu oranın 2018 yılında yüzde 23'e çıktığı görülüyor. Kadınlarda ise en büyük artış sosyal bilimler alanında. 2013 yılında yüzde 30 olan bu oranın, 2018 yılında yüzde 35'e çıktığı görülüyor. Araştırmaya göre yükseköğrenim mezunlarının toplam istihdamda ücretli çalışma oranları da düşüyor. Erkek ve kadınlarda 2013'ten 2018 yılına en büyük artış ücretsiz aile işçisi kategorisinde, ikinci artış ise kendi hesabına çalışma kategorisinde gerçekleşti.



Erkek, mühendislik alanındaki işsizlik oranları

2013

%14

2018

%23



Kadın, sosyal bilimler alanında işsizlik oranları

2013

%30

2018

%35

TÜRKİYE'DE YENİ MEZUN GENÇLERİN İŞSİZLİĞİ HAKKINDAKİ ARAŞTIRMA SONUÇLARI

3 Daha az bilinen devlet üniversitelerinden mezun gençler iş bulma konusunda daha dezavantajlı.

Üniversite mezunu gençler genelde iş bulmak konusunda sorunlar yaşasalar da daha az bilinen devlet üniversitelerinden* mezun gençler; iş bulma süresi, iş alanı ve hane halkı geliri açısından diğer üniversite mezunlarına göre çok daha dezavantajlı durumdadır. Araştırmaya göre daha az bilinen devlet üniversitelerinden mezun iş arayan erkeklerin bir yıldan fazla işsiz olma olasılıkları yüzde 51 iken diğer üniversitelerden mezun erkeklerin bir yıldan fazla işsiz olma olasılığı yüzde 38'dir. Kadınlar için bu oranlar yüzde 53'e yüzde 49'dur.

* URAP sıralamasında 250 ila 599 arasında yer alan üniversiteler



Erkek, iş arayan, 1+ yıl işsiz olma olasılığı

Daha az bilinen devlet üniversitelerinden mezun

%51

Diğer üniversitelerden mezun

%38



Kadın, iş arayan, 1+ yıl işsiz olma olasılığı

Daha az bilinen devlet üniversitelerinden mezun

%53

Diğer üniversitelerden mezun

%49

TÜRKİYE'DE YENİ MEZUN GENÇLERİN İŞSİZLİĞİ HAKKINDAKİ ARAŞTIRMA SONUÇLARI

4 Daha az bilinen devlet üniversitesi mezunlarının hane halkı geliri düşük, esnaf olma olasılığı yüksektir.

Daha az bilinen devlet üniversiteleri ve diğer üniversiteler arasında öne çıkan en büyük fark, daha az bilinen üniversite mezunu erkeklerin esnaf olma olasılıklarının diğer üniversite mezunlarına göre daha yüksek olmasıdır. Diğer çarpıcı fark ise diğer üniversitelerden mezun erkeklerin uzun vadede hane halkı gelirlerinin daha az bilinen üniversitelerden mezun olanlara göre daha yüksek olmasıdır. Ortalama gelirler arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı, iktisadi olarak oldukça büyüktür. Diğer üniversite mezunu erkeklerin hane halkı geliri daha az bilinen üniversite mezunlarına göre yüzde 31 daha fazladır.

%31

Diğer üniversite mezunu erkeklerin hane halkı geliri ile daha az bilinen üniversite mezunları hane halkı geliri arasındaki fark

TÜRKİYE'DE YENİ MEZUN GENÇLERİN İŞSİZLİĞİ HAKKINDAKİ ARAŞTIRMA SONUÇLARI

- 5** Daha az bilinen üniversite mezunları daha çok köy ile kasabalarda yetişiyorlar ve eğitim düzeyi daha düşük ailelere sahipler.

Genç grupta aile ve çevresel özellikler arasındaki farklara bakıldığında diğer üniversite mezunlarının daha az bilinen üniversite mezunlarına göre eğitim düzeyi daha yüksek anne babaların çocukları oldukları görülüyor. Ayrıca daha az bilinen üniversite mezunları daha çok köy ve kasabalarda yetişmişken diğer üniversitelerin mezunları daha çok şehirlerde büyümüşlerdir.



İLK FIRSAT PROGRAMI'NIN
İSTİHDAMA ETKİSİ
ARAŞTIRMASI

İLK FIRSAT PROGRAMI'NIN İSTİHDAMA ETKİSİ ARAŞTIRMASI*

İlk Fırsat Programı, daha az bilinen üniversitelerden mezun olan gençlerin iş deneyimi kazanmalarını destekleyerek okuldan işe geçmelerini ve fırsat eşitliğinin sağlanmasını hedefliyor. Bilkent Üniversitesi'nin kontrol grup oluşturarak etki analizi yaptığı araştırma sonuçlarına göre İlk Fırsat Programı'na katılan gençler, aldıkları eğitimler, kazandıkları tecrübeler ve edindikleri ilişki ağı sayesinde iş hayatında önemli avantajlar elde ediyorlar. Program katılımcılarının işe giriş oranlarının program bitimini takip eden ilk 3 ay içinde yüzde 94 ve 6 ay sonrasında yüzde 100 olması, gençlere gereken desteğin verildiği takdirde genç işsizliğinin çözümü konusunda ciddi bir fark yaratılabileceğini gösteriyor. Türkiye'de eğitim seviyesi gittikçe yükselen genç bir nüfus var. Ancak üniversite mezunu istihdam oranları çok düşük. İlk Fırsat Programı gençlerin istihdama katılımını destekleyen önemli bir misyon üstleniyor.** Kurumlar bu misyona ortak olarak İlk Fırsat Programı'nın sosyal etkisinin artırılmasında önemli rol oynayabilir, genç işsizlik probleminin çözüm ortağı olabilirler.



İlk Fırsat Programı katılımcılarının program sonrası işe giriş oranı

İlk 3 ayda

%94

İlk 6 ayda

%100

* İlk Fırsat Programı'nın Etki Analizi, Dr. Öğr. Üyesi Pelin Akyol-Doç. Dr. Çağla Ökten, Ocak 2020

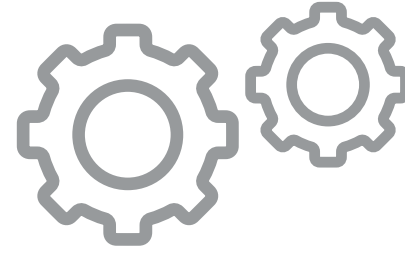
** 2016, 2017 ve 2018 programlarına katılan gençlerin program sonrası işe giriş durumlarına göre (n=60)

Program hakkında bilgi için www.ilkfirsat.org

İLK FIRSAT PROGRAMI'NIN İSTİHDAMA ETKİSİ ARAŞTIRMASI

1 İlk Fırsat Programı'na katılan gençler daha hızlı işe geçiş yapıyorlar.

Az bilinen bir devlet üniversiteden mezun olup İlk Fırsat Programı'na katılan bir gencin, benzer vasıflarda olup programa katılmayan bir mezuna göre istihdam olasılığının 63 puan daha fazla olduğu görülüyor. Yani İlk Fırsat Programı kapsamında eğitim alan kişiler, programa katılmayan kişilere oranla çalışma hayatında daha kolay iş buluyorlar. Program etkisi erkekler için yüzde 68, kadınlar için de yüzde 61 olarak bulunmuştur.



İlk Fırsat Programı'nın etkisi



Erkeklerde

%68



Kadınlarda

%61

İLK FIRSAT PROGRAMI'NIN İSTİHDAMA ETKİSİ ARAŞTIRMASI

2 İlk Fırsat mezunlarının yüzde 100'ü istihdamda.

İlk Fırsat Programı'nın istihdam üzerinde yüksek ve güçlü bir etkisi bulunuyor. Araştırma sonuçları İlk Fırsat Programı'na katılan kadın ve erkek mezunların yüzde 100'ünün istihdamda olduğunu gösterirken katılımcılarla benzer üniversitelerden mezun, benzer özelliklere sahip gençlerin istihdamda olma olasılığı erkeklerde yüzde 45, kadınlarda ise yüzde 68 olarak görülüyor.

İlk Fırsat Programı'na katılanların istihdamda olma oranı



Erkeklerde

%100



Kadınlarda

%100

İlk Fırsat Programı katılımcılarıyla benzer üniversitelerden mezun, benzer özelliklere sahip gençlerin istihdamda olma olasılığı



Erkeklerde

%45



Kadınlarda

%68

İLK FIRSAT PROGRAMI'NIN İSTİHDAMA ETKİSİ ARAŞTIRMASI

3 İlk Fırsat mezunları işlerinden daha memnun.

İlk Fırsat Programı mezunlarının işinden memnun olma oranı yüzde 67 iken programa katılmayanların memnuniyet oranı yüzde 50'dir.



İşinden memnun olma oranı

Programı tamamlayanlar **%67**

Programa katılmayanlar **%50**

İLK FIRSAT PROGRAMI'NIN İSTİHDAMA ETKİSİ ARAŞTIRMASI

4 İlk Fırsat mezunları kazandıkları becerileri işte kullanıyorlar.

İlk Fırsat Programı mezunlarının yüzde 75'i işlerinde becerilerini sık sık veya her zaman kullandıklarını belirtirken bu oran diğer mezunlarda yüzde 67'dir.



İşlerinde becerilerini kullanma oranı

Programı
tamamlayanlar

%75

Programa
katılmayanlar

%67

Gençlere Umut Verin

ilk fırsat
SEVKET SABANCI VİZYONUyla

esas
sosyal